

SALORA

Manager

PIKAOPAS

SALORA MANAGER KOTITIETOKONE

PIKAOPAS

SISÄLLYSLUETTELO

LUKU 1

Paketin sisältö

Salora Manager -keskusyksikkö	6
Verkkolaite	6
Käsikirjat	6
Liitäntäjohdot	6
Kasettinauhurin liitäntäjohto	6

LUKU 2

Laitteiston kytkeminen toimivaksi kokonaisuudeksi ja tietokoneen liittäminen TV-vastaanottimeen

Tarvittavat välineet	8
Laitteiston kytkeminen ja liittäminen TV-vastaanottimeen	8
Miltä lopullinen kokoonpano näyttää kytkennät suoritettua	9

LUKU 3

Tietokoneen käyttöönotto ja TV-vastaanottimen virittäminen tietokoneen näyttöpäätteeksi

Käyttöönotto	14
TV-vastaanottimen virittäminen tietokonekäyttöön	14
Ohjelmien teko	16

LUKU 4

Lisälaitteet joilla voit laajentaa tietokonejärjestelmääsi

Mitä muutamia laitteita voit tarvita?	18
Mitkä laitteet on jo koneessasi valmiina?	19
Mitkä laitteet saat ilmaiseksi?	20

LUKU 5

Kasettinauhurin lisääminen tietokonejärjestelmään

Nauhurin liittäminen	22
Valmiiden ohjelmakasettien käyttö	23
Ohjelmien lataaminen, tallettaminen ja ajaminen	24

LUKU 6

Yhden tai kahden levykeaseman lisääminen tietokonejärjestelmään

Mitä osia tarvitset?	28
Miten suoritat liittämisen?	28
Mitä DOS-laitteet oikein ovat?	29

LUKU 7

Kirjoittimen lisääminen tietokonejärjestelmään

Millainen kirjoittimen pitäisi olla?	32
Miten se liitetään?	33
Miten se saadaan toimimaan?	34

LUKU 8

Laajenna tietokoneesi muistia 16 kB

Milloin tarvitset lisämuistia?	36
Mitä etuja lisämuistin käytöstä saa?	36
Lisämuistin liittäminen	36

LUKU 9

TV-pelit ja pelaamiseen tarvittavat lisälaitteet

Peliohjainten liittäminen	40
Salora Manager -pelimoduulien käyttö	41
Coleco Vision TM -TV-pelit	42

LUKU1

PAKETIN SISÄLTÖ

- Salora Manager -keskusyksikkö
- Verkkolaite
- Käsikirjat
- Liitännäjohtot
- Kasettinauhurin liitännäjohto

PAKETIN SISÄLTÖ

1) Salora Manager -keskusyksikkö

Tämä on uusi kotitietokoneesi. Se on nelikulmainen ja on suurin laatikon sisällä olevista esineistä.

2) Verkkolaite

Pieni musta laatikko, joka on hyvin raskas ja josta lähtee kaksi pitkää johtoa, on tietokoneesi verkkolaite.

3) Käsikirjat

Toinen oppaista on BASIC-käsikirja, jota tarvitset ryhtyessäsi tekemään ohjelmia ja opiskellessasi BASIC-kieltä. Toinen on tämä Pikaopas.

4) Liitännäjohdot

Paketista löytyy kaksi pitkää mustaa johtoa. Käytä vain toista johtoa, jos liität tietokoneesi TV-vastaanottoon. Jos käytät monitoria, tarvitset molemmat johdot.

5) Kasettinauhurin liitännäjohto

Tietokoneen pakkauksessa on myös kasettinauhurin liitännäjohto.

JOS JOKIN NÄISTÄ LUETELLUISTA TAVAROISTA PUUTTUU

Pakkaukset käyvät läpi tarkan lopputarkastuksen, mutta jos kaikesta huolimatta jokin luetelluista esineistä puuttuu paketistasi, ota välittömästi yhteys laitteen myyjään.

LUKU 2

LAITTEISTON KYTKEMINEN TOIMIVAKSI KOKONAISUUDEKSI JA TIETOKONEEN LIITTÄMINEN TV-VASTAANOTTIMEEN

- Tarvittavat välineet
- Laitteiston kytkeminen ja liittäminen TV-vastaanottimeen
- Miltä lopullinen kokoonpano näyttää kytkennät suoritettuasi

TARVITTAVAT VÄLINEET

Et tarvitse kallista monitoria tai erityisiä liitännäyksiköitä rakentaessasi oman tietokonejärjestelmäsi. Voit käyttää omaa TV-vastaanotintasi, sillä Managerissa on kaikki liitännät valmiina.

VOIT ALOITTAÄ NÄIN ...

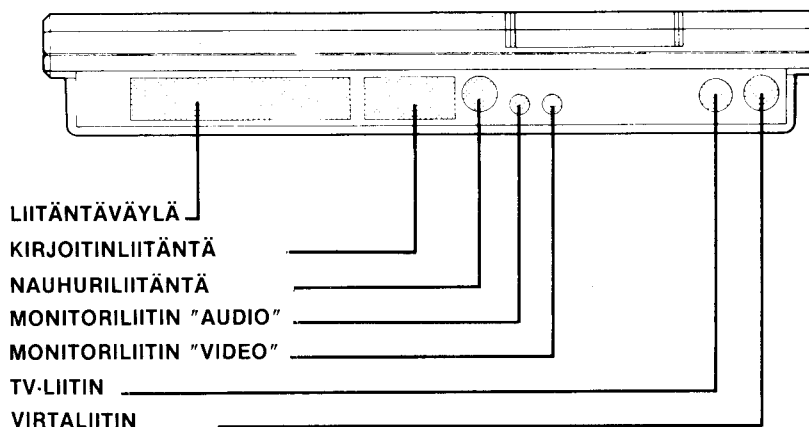
Oletamme, että löysit pakkauksesta kaiken sen, mitä luvussa 1 kerroimme ja että tavarat ovat nyt sikin sokin laatikon ympärillä. Ei hätää. Jos olet jo päättänyt mihin aiot tietokoneesi sijoittaa, kaikki on niinkuin pitääkin. Seuraavat asiat kannattaa kuitenkin vielä tarkistaa:

- asetat laitteet kovalle pinnalle (kirjoituspöydälle, kirjahyllyyn tms)
- paikka on valittu siten, että suora auringonvalo tai muu kirkas valo ei lankea TV:n kuvaruudulle
- jos televisio sijoitetaan kirjahyllyyn, riittävä jäähdytysilman saanti on varmistettu
- tietokoneen pohjassa ja päällä olevat jäähdytysaukot eivät tule peitettyiksi.

... JA JATKAA NÄIN

- 1) Tarkista, että laitteita ei ole kytketty päälle.
 - tämä tarkoittaa sitä, että tietokoneen vasemmassa päädyssä oleva verkkokytkin on OFF-asennossa ja televisiossa ei ole kuvaa
- 2) Ota verkkolaite esiin.
- 3) Käännä tietokoneen takaosa esiin. Takapaneelissa on joukko erikokoisia liittimiä.
- 4) Etsi virtaliitin "POWER SUPPLY".

Tietokoneen takapaneeli on seuraavan kuvan mukainen

Virtaliitin on tietokonetta takaapäin katsottaessa äärimmäisenä oikealla.

- 5) Kytke verkkolaitteen johto tietokoneen virtaliittimeen.. Verkkolaitteessa on kaksi pitkää johtoa, joista toinen kytketään tietokoneen virtaliittimeen ja toinen pistorasiaan. Ei liene vaikeaa arvata, kumpi johdoista liitetään tietokoneeseen.
- 6) Ota esiin TV-liitäntäjohto.
Tietokoneen mukana seuraa kaksi liitäntäjohtoa. Valitse johdoista se, jonka toisessa päässä on tällainen liitin ...

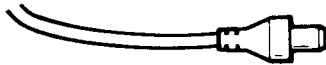
Tällä johdolla kotitietokone kytketään TV-vastaanottoimeen.

- 7) Kytke TV-liitäntäjohdon toinen pää kotitietokoneen TV-liittimeen. Jos katsot kohdassa 4 esitettyä kuvaa, huomaat että TV-liitin on tietokoneen virtaliittimen vieressä. Kytke liitäntäjohdon tämä pää ...

...tietokoneen liittimeen TV. Vain toinen johdon liittimistä sopii tietokoneeseen.

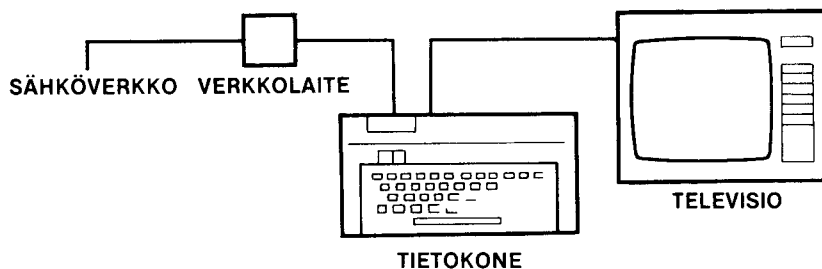
- 8) Kytke johdon toinen pää television antenniliittimeen. Television takana on liitin, johon normaalisti on kytketty antennikaapeli. Jos antennikaapeli on edelleen paikallaan, irrota se. Kytke television antenniliittimeen TV-liitäntäjohdon toinen pää, se, jossa on tämän näköinen liitin:

Johdon toinen pää on paikallaan tietokoneen liittimessä TV.

- 9) Kytke TV ja tietokone sähköverkkoon. Nyt voit kytkeä television verkkojohdon pistorasiaan (älä kuitenkaan avaa vielä televisiota) ja liittää myös tietokoneen verkkolaitteen johdon pistorasiaan (älä käännä tietokoneen verkkokytkintä vielä tässä vaiheessa ON- asentoon).

- 10) Suorita kytkentöjen tarkistus. Jos kaikki johtimet on kytketty oikein, pitäisi kokonaisuuden näyttää tältä:

Laitteisto on kytketty nyt toimivaksi kokonaisuudeksi. Jos kaikki on tehty oikein, asiat on kunnossa. Älä kuitenkaan käännä verkkokytkintä ON-asentoon, käännä mieluummin seuraava sivu esiin.

LUKU 3

TIETOKONEEN KÄYTTÖÖNOTTO JA TV-VASTAANOTTIMEN VIRITTÄMINEN TIETOKONEEN NÄYTTÖPÄÄTTEEKSI

- Käyttöönotto
- TV-vastaanottimen virittäminen tietokonekäyttöön
- Ohjelmien teko

KÄYTTÖÖNOTTO

Nyt kaikki on valmiina suurta hetkeä varten. Painat vain kahta näppäintä ja laitteistosi on käyttövalmis.

1) Paina TV-vastaanottimen verkkokytkintä. Kun olet avannut TV-vastaanottimen, kuvaruudulle ilmestyy lumisadetta. Älä välitä siitä, vaan siirry kohtaan 2.

2) Käännä tietokoneen verkkokytkin asentoon ON. Verkkokytkin on tietokoneen vasemmassa päädyssä. Kun olet kääntänyt kytkimen ON-asentoon, näppäimistön yläosaan syttyy punainen merkkivalo (POWER). TV-kuvaruudulla ei todennäköisesti näy vielääkään muuta kuin lumisadetta. Näin asian pitää ollakin, joten älä huolestu. Siirry seuraavaan kohtaan.

TV-VASTAANOTTIMEN VIRITTÄMINEN TIETOKONEEN NÄYTTÖPÄÄTTEEKSI

1) **Paina TV-vastaanottimen viimeistä ohjelmavalintapainiketta.**

Yleensä television viimeinen ohjelmanvalintapainike on tarkoitettu kuvanauhuri käyttöä varten. Juuri tämän painikkeen varaamme tietokone käyttöön. Joissakin vastaanottimissa painike saattaa olla numero 8, jossakin toisessa jokin muu. Jos et ole varma mikä painike on varattu tätä käyttöä varten, paina viimeistä painiketta. Voit tarkistaa tiedon myös TV-vastaanottimen käyttöohjeesta, mutta se ei ole välttämätöntä, jos käyttöohjetta ei satu olemaan käsillä. Useimpien televisioiden käyttöohjeissa saatetaan puhua myös muistipaikoista. Ohjelmavalintapainike tai muistipaikan valintapainike tarkoittavat samaa asiaa.

2) **Viritä TV-vastaanotin tietokoneen lähetyskanavalle.**

Tietokoneen sisäänrakennettu modulaattori on viritetty UHF-kanavalle 36. Jotta saisit kuvaruudusta tietokoneen näyttöpäätteen, suorita seuraavat toimenpiteet A tai B.

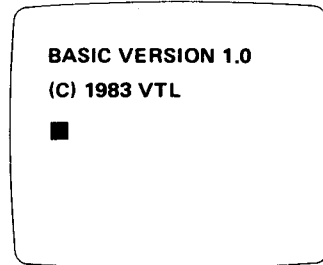
A) Televisio on varustettu automaattihauilla

- Paina automaattihakunäppäintä ja odota, kunnes haku pysähtyy. Jos kuvaruutuun ei ilmesty seuraavan kuvan mukaista tekstiä, paina hakunäppäintä uudelleen.
- Suorita hienoviritys, jos kuvaruutu ei ole musta ja kirjaimet vihreitä. Tarkista myös, että kuva on terävä.
- Kun kaikki on OK, tallenna kanava TV-vastaanottimen ohjelma muistiin.

B) Televisiossa ei ole automaattihakua

- Käännä ohjelmanvalintapainiketta vastaava alueenvaihtokytkin UHF alueelle.
- Kierrä esiviritysnuppi kanavalle 36 ja suorita viritys huolella. Kuvaruudussa pitäisi näkyä allaoleva vihreä teksti mustalla pohjalla. Tarkista, että TV-kuva on terävä.

Kuvaruudun pitäisi näyttää tältä:

Huom: Saattaa olla tarpeen säätää myös TV-vastaanottimen valoisuutta, kontrastia, värikylläisyyttä sekä äänen voimakkuutta. Voit suorittaa nämä säädöt heti, mutta parhaat arvot osaat asettaa vasta sitten kun olet tehnyt muutamia ohjelmia tietokoneellasi. Jos käytät televisiota välillä tavallisena TV-vastaanottimena ja välillä taas tietokoneen näyttöpäätteenä, voit joutua suorittamaan kuvan ja äänen säädöt yhä uudelleen. Harjoitus tekee mestarin ja kun olet tottunut suorittamaan säädöt käytön mukaan, kaikki käy käden käänteessä.

KUVARUUTUUN EI ILMESTY TÄLLAISTA KUVAA

- 1) Tarkista, että kaikki kytkennät on oikein suoritettu. Olet myös avannut television ja liittänyt tietokoneen verkkokytkimen ON-asentoon.
- 2) Varmista, että televisio on viritetty tietokoneen kanavalle (UHF-alueen kanavalle 36).
- 3) Tarkista, että kaikki liittimet on kunnolla liitinpistukassa. Käy läpi jokainen liitäntä vielä kertaalleen.
- 4) Jos vieläkään mikään ei toimi, lähde vaikka elokuviin ja yritä huomenna uudelleen. Olet joka tapauksessa tehnyt jo riittävän päiväurakan.

KUVARUUTUUN EI TULE MUSTAA TAUSTAA TAI PUHTAANVIHREITÄ KIRJAIMIA...

Älä välitä. Jos voit lukea kirjaimet ruudulta, pystyt myös aloittamaan ohjelmoinnin. Kirjaimet ilmestyvät usein vihertävinä ja ruutu on jonkinasteisen harmaa. Kaikki johtuu televisiostasi. Jos et millään onnistu säätämään TV:tä niin, että kuva on terävä ja häiriötön, käy ostamassa uusi TV-vastaanotin. Muuten on parasta totutella tulemaan toimeen epäselvän kuvan kanssa.

ALOITA MITÄ USKOMATTOMAMPIEN OHJELMIEN TEKÖ

Microsoft* BASIC, tietokoneen käyttämä kieli, on valmiina Salora Managerissa. Heti kun kytket tietokoneeseen virran, voit aloittaa myös ohjelmien kirjoittamisen.

Jotta saisit selville miten ohjelmointi tapahtuu, heitä tämä kirja syrjään ja ryntäile edestakaisin huoneessa kunnes löydät sen toisen kirjan joka tuli tietokoneen mukana. Sen nimi on SALORA MANAGER BASIC-KÄSIKIRJA.

Siinä kerrotaan kaikki se, joka sinun tulee tietää näppäimistöstä, erikoisnäppäinten toiminnoista ja BASIC-ohjelmoinnista.

Et tarvitse tätä kirjaa ennenkuin päätät hankkia tietokoneeseen lisälaitteita, kuten esimerkiksi kirjoittimen, datakasettinauhurin, levykeaseman tai lisämuistimoduulin.

Joten hei siihen asti.

LUKU 4

LISÄLAITTEET, JOILLA VOIT LAAJENTAA TIETOKONE- JÄRJESTELMÄÄSI

- Mitä muutamia laitteita voit tarvita?
- Mitkä laitteet on jo koneessasi valmiina?
- Mitkä laitteet saat ilmaiseksi?

LISÄLAITTEET, JOTKA TÄYTYY OSTAA ERIKSEEN

Muista tavallisista kotitietokoneista poiketen voit laajentaa Salora Managerin täydelliseksi tietokonejärjestelmäksi melko vähäisin lisälaittein. Se, miksi laitteet täytyy hankkia erikseen, johtuu pelkästään siitä, että kaikki tavarat eivät yksinkertaisesti mahtuneet samaan laatikkoon.

Manager toimii hienosti ilman näitä lisälaitteita. Mutta jos haluat tehdä asioista mahdollisimman helpon itsellesi, kannattaa harkita järjestelmän laajentamista. Hyvä esimerkki on massamuistilaitte. Silloin kannattaa harkita, pitäisikö ostaa...

DATAKASETTINAUHURI

Kaikentyyppiset nauhurit käyvät tähän tarkoitukseen. Nauhuria käytetään tietokoneella tehtyjen ohjelmien, grafiikan ja pelien tallettamiseen. Toimintavarman nauhurin saat hankkimalla Saloran datakasettinauhurin, joka on erityisesti suunniteltu kotitietokoneiden massamuistilaitteeksi. Ohjelmien tallettamiseen tarvitset myös tyhjiä kasettinauhoja (C-kasetteja).

KIRJOITINLIITÄNTÄKAAPELI JA KIRJOITIN TAI PIIRTURI

Salora Manageriin sopii Centronics-kirjoittimet, joilla voit tulostaa tekstiä, grafiikkaa tai jopa värillisiä kuvioita. Kirjoitinta varten tarvitset myös liitântäkaapelin. Niinikään kannattaa hankkia paperia.

LEVYKEASEMA

Tarvitset levykeaseman lisäksi ohjaimen, jolla voi ohjata yhtä tai kahta levyasemaa. Levyasemat käyttävät 5,25" levykkeitä ja levykkeille talletetun tiedon saa käyttöönsä nopeasti. Levykkeille voi tallettaa suuria tietomääriä pieneen tilaan. Tarvitset myös tietysti tyhjiä levykkeitä.

16 K MUISTINLAAJENNUSMODUULI

Salora Managerissa on valmiina jo 32 kilotavun RAM-muisti. Tämä on enemmän kuin tarpeeksi useimpiin sovellutuksiin, kun syötät tietoja näppäimistöltä tai kasettinauhurilta. Mutta jos käytät levykeasemia, sinulla saattaa olla niin paljon tietoja käytettävissä, että usein on hyödyllistä lisätä laitteeseen vielä 16 ktavun RAM-muisti.

PELIMODUULIT

Sen lisäksi että Salora Manager on kotitietokone, se on myös hyvin hienostunut videopelikone. Todetaksesi tämän itse, osta jokin pelimoduuli Managerin laajasta valikoimasta.

PELIOHJAIMET

Nopeilla peliohjaimilla voit ohjata kohteita kahdeksaan eri suuntaan ja niissä on lisäksi laukaisu- ja pelinvalintapainikkeet. Peliohjaimet sisältävät liitäntäkaapelit ja ne voidaan liittää suoraan tietokoneeseen ilman erillisiä lisälaitteita.

COLECOVISION™-PELIEN LIITÄNTÄYKSIKKÖ

Tämä liitäntäyksikkö avaa oven Coleco Vision™ TV-pelien maailmaan. Ja Coleco Vision liitäntäyksikköön voit hankkia vielä erillisen laajennusmoduulin, jolloin voit pelata myös Atari® VCS™-videopelejä.

VERTAA MITÄ KAIKKEA TIETOKONEESSA ON VALMIINA

Saatat ajatella, että on kamalaa, jos sinun on ostettava lisätavaroita laajentaaksesi Salora Manager-järjestelmääsi, ja olet täysin oikeassa. Mutta katsopa myös asian valoisaa puolta. Sinun ei tarvitse ostaa sellaisia määriä lisälaitteita, joita muihin tietokonejärjestelmiin täytyy. Monet kal-liit osat, jotka täytyy ostaa erikseen tavallisten tietokoneiden lisäksi, ovat valmiina Managerissa. Näitä ovat muun muassa seuraavat osat:

- sisäänrakennettu UHF-modulaattori
- valmiit pelitoiminnot
- kirjoitinliitäntä on vakiovarusteena
- sisäänrakennettu kasettinauhuri-liitäntä
- valmiit peliohjainliitännät

Coleco Vision™ on Coleco Industries, Inc:n rekisteröity tavaramerkki
Atari® VCS™ on Atari Inc:n tavaramerkki

MITÄ KAIKKEA SAAT ILMAISEKSI

Tavallisesti seuraavan luettelon laitteet maksavat sievoisen summan rahaa. Mutta Salora Manager ei ole tavallinen kotitietokone. Nämä laitteet tulevat kaikki täysin ilmaiseksi samassa paketissa tietokoneesi mukana

- TV-/monitorikaapelit
- kasettinauhurin liitäntäkaapeli
- valmiit liitännät lisälaitteita varten
- Ä, Ä ja Ö vakiovarusteena

KIRJAN LOPPUOSA

Selvittää miten lisälaitteet kytketään tietokoneeseen ja miten voit käyttää niitä, jos päätät sellaiset ostaa. Käy läpi tarkalleen ne luvut, jotta pystyt luomaan itsellesi tarkan kuvan lisälaitteista, joita todella tarvitset ennenkuin ryntäät kauppaan ja olet valmis tuhlaamaan melkoisen pinon seteleitä.

LUKU **5**

KASSETTINAUHURIN LISÄÄMINEN TIETOKONE- JÄRJESTELMÄÄN

Nauhurin liittäminen

- Valmiiden ohjelmakasettien käyttö
- Ohjelmien lataaminen, tallettaminen ja ajaminen

KASETTINAUHURI

Kasettinauhurin lisääminen Salora Manager-tietokonejärjestelmään antaa mahdollisuuden ohjelmien tallettamiseen kasettinauhalle ja myöhemmin taas ohjelmien palauttamisen tietokoneelle. Tällä tavoin säästät aikaa, eikä sinun tarvitse kirjoittaa ohjelmia uudelleen joka kerta, kun haluat käyttää niitä. Voit käyttää myös kaseteilla olevia valmisohjelmia, kuten esimerkiksi Manager kasettipelejä tai -ohjelmia.

MILLAISEN NAUHURIN TARVITSET?

Kaikenlaiset kasettinauhurit toimivat datan tallennuslaitteina. Nauhurissa tulee olla sekä mikrofoniliitti että kuulokeliittimet. Yleensä sellaista nauhuria, jossa on nauhanlaskin, on mukavampi käyttää. Tämä on kuitenkin ainoastaan mukavuustekijä eikä ehdottomasti välttämätön.

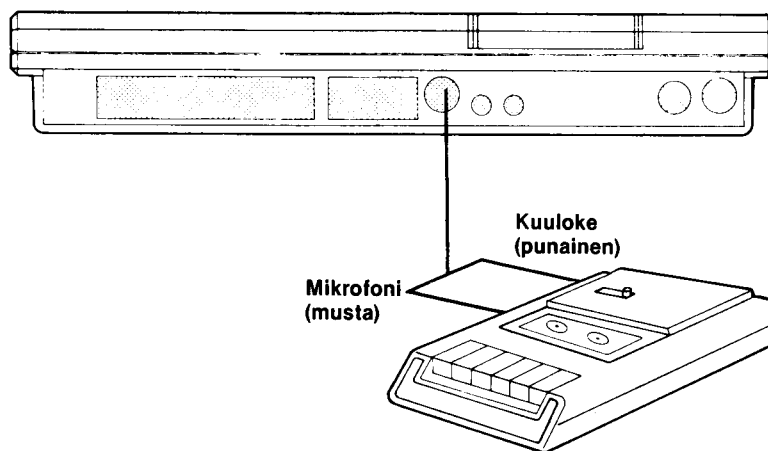
Luotettavuussyistä kannattaa käyttää Saloran datakasettinauhuria, joka on erityisesti suunniteltu kotitietokoneiden massamuistilaitteeksi. Nauhurin äänenvoimakkuus ja sävysäädöt on asetettu juuri datan luku-/tallennustasolle. Käyttäjän ei tarvitse suorittaa mitään säätöjä.

NAUHURIN LIITTÄMINEN

- 1) Etsi käsiisi nauhurin liitäntäkaapeli.
Se on juuri se pakkauslaatikossa oleva kaapeli, jota et vielä ole käyttänyt. Siinä on yksi liitin toisessa päässä ja toisessa päässä kaksi eri liitintä. Löysitkö kaapelin?
- 2) Käännä tietokoneen takaosa esiin.
Katso jälleen kerran tietokoneen takapaneeliin ja etsi nauhuriliitin. Liitin sijaitsee seuraavan kuvan osoittamassa paikassa.
- 3) Kytke kaapelin pistoke tietokoneen nauhuriliittimeen. Työnnä kaapelin pää, jossa on yksi liitin, tietokoneen nauhuriliittimeen CASSETTE INTERFACE.
- 4) Kytke musta liitin nauhurin mikrofoniliittimeen.
Kasettikaapelin toisessa päässä on kaksi liitinpistukkaa. Toinen on musta, toinen punainen. Työnnä musta pistoke nauhurin mikrofoniliittimeen (MIC).

- 5) Kytke punainen liitin nauhurin kuulokeliittimeen.
Työnnä toinen pistoke, se punainen, kasettinauhurin kuulokeliittimeen (EAR).

Jos olet tehnyt kaiken oikein, liitântöjen pitäisi näyttää tältä:

MITÄ NUO MERKILLISET KASETIT TODELLA OVAT?

Manageriin voit hankkia myös erilaisia ohjelmakasetteja. Kasettiohjelmina on saatavilla lukuisia pelejä, opetusohjelmia sekä ammatillisia sovellutuksia.

Kasetit ovat valmisohjelmia, joka tarkoittaa sitä, että kasetille on talletettu valmiiksi kirjoitettuja ohjelmia. Sinun ei tarvitse tehdä muuta kuin ladata ohjelma kasetilta tietokoneelle ja kone tekee sen, mitä kasetilla on.

MITEN LATAAT KASETILLA OLEVAN OHJELMAN TIETOKONEELLE?

- 1) Kytke Manager TV-vastaanottoon kuten luvussa 2 esitettiin.
- 2) Liitä nauhuri tietokonejärjestelmääsi edellisellä sivulla olevien ohjeiden mukaisesti.
- 3) Pane jokin tietokoneen ohjelmakaseteista paikalleen nauhuriin.
- 4) Kela kasetti alkuun painamalla nauhurin näppäintä REWIND.
- 5) Kirjoita CLOAD.
(CLOAD tarkoittaa Cassette LOAD, lataa kasetilta.)
- 6) Paina Managerin RETURN-näppäintä.
- 7) Paina nauhurin toistonäppäintä (PLAY).
- 8) Jos kuvaruudulle ilmestyy teksti "LOADING ERROR" (latausvirhe), yritä uudelleen kohdasta 4) alkaen.
- 9) Latauksen ajan kuvaruudulla on teksti "LOADING PROGRAM" (ohjelman lataus). Kun vilkkuva kursori ilmestyy ruutuun, lataus on suoritettu ja voit pysäyttää nauhurin.

MITEN LADATTU OHJELMA AJETAAN?

Kun lataus on suoritettu ja vilkkuva kursori on ilmestynyt näkyviin, kirjoita RUN ja paina RETURN-näppäintä.

MITEN TALLETAT OHJELMAN KASETTINAUHALLE?

Olettakaamme, että olet noudattanut edellisiä ohjeita järjestelmällisesti. Juuri nyt kasettinauhurissasi on kasetti, ja mikä ohjelma siinä sitten oli-kin, se on ladattu tietokoneelle. Talletetaan ajansäästön vuoksi tämä tietokoneelle ladattu ohjelma kasetille eikä ryhdytä kirjoittamaan uutta ohjelmaa. Suorita seuraavat toimenpiteet:

- 1) Ota ohjelmakasetti pois nauhurista.
- 2) Pane nauhuriin tyhjä kasetti.
- 3) Kelaat nauha alkuun.
- 4) Paina nauhurin äänitys- ja toistopainikkeita (RECORD- ja PLAY-painikkeet).
- 5) Kirjoita tietokoneen näppäimistöltä CSAVE.
- 6) Paina RETURN-näppäintä.
- 7) Odota kunnes vilkkuva kursori ilmestyy kuvaruutuun.
- 8) Paina nauhurin STOP-painiketta.

Nyt olet tallettanut ohjelman kasettinauhalle. Voit toimia täsmälleen samalla tavalla halutessasi tallettaa kirjoittamiasi ohjelmia kasetille.

OIKOTIET KÄYTETTÄESSÄ KASSETTINAUHURIA

Kasettinauhurin käyttö on huomattavasti nopeampaa kuin ohjelmien kirjoittaminen joka kerta uudelleen, mutta voit toimia vieläkin nopeammin. Jos haluat välttää turhia odotusaikoja, opiskele seuraavat oikotiet.

KÄYTÄ KOMENTOA CRUN

Voit käyttää komentoa CRUN komennon CLOAD sijasta. Kun käytät CLOADia, lataat ainoastaan ohjelman kasetilta. Sen jälkeen sinun on kirjoitettava RUN-komento. Voit säästää jonkin verran aikaa, jos käytät komentoa CRUN. Tämäkin lataa ohjelman kasetilta, mutta aloittaa myös ohjelman ajon välittömästi latauksen tapahduttua. Sinun ei siis tarvitse syöttää RUN-komentoa erikseen.

PIDÄ KIRJAA OHJELMIEN SIJAINNISTA NAUHALLA

Tässä on syy, miksi suosittelemme nauhalaskimella varustetun nauhurin käyttämistä. Kun kirjoitat kasetin etikettiin nauhalaskimen lukeman, jossa ohjelman alku sijaitsee, säästät paljon aikaa. Jos tiedät ohjelman sijainnin kasetilla ja voit pikakelata kasettinauhan ladattavan ohjelman alkuun, voit kirjoittaa välittömästi CLOAD tai CRUN eikä sinun tarvitse tuhata kallista aikaasi ohjelman etsimiseen.

LUKU 6

YHDEN TAI KAHDEN LEVYKEASEMAN LISÄÄMINEN TIETOKONE- JÄRJESTELMÄÄN

- Mitä osia tarvitset?
- Miten suoritat liittämisen?
- Mitä DOS-laitteet oikein ovat?

LEVYKEASEMA

Kasettinauhurin ja levykeaseman välinen ero on samanlainen kuin labyrintissä olevan hiiren ja kokeen järjestäneen tutkijan välinen ero. Saadakseen juuston hiiren on kuljettava läpi koko labyrintin, mutta jos tutkijalle tulee nälkä, hän voi poimia juuston labyrintistä yläkautta.

Levykeasema toimii kuten tutkija. Asemassa sijaitseva luku-/kirjoituspää liikkuu levykkeen (disketin) yläpuolella ja laskeutuu alas juuri sen tiedon kohdalle, jota levykkeeltä halutaan lukea. Se ei siis käy läpi kaikkea levykkeellä olevaa tietoa.

Levykeasema on paljon nopeampi kuin kasettinauhuri. Levykeasema pysyy tallettamaan paljon enemmän tietoa ja sen tärkein ominaisuus — ainakin useimpien tietokoneharrastelijoiden mielestä — on sen antama vaikutelma niin omalle perheelle kuin koko ystäväpiirillekin. Levykeasema luo tietokonejärjestelmään ammattimaisen vaikutelman, sellaisen, jota ei saa aikaan kasettinauhurilla.

MITÄ OSIA TARVITSET?

- Yhden Salora Manager -levykeaseman ohjainmoduulin
- Yhden tai kaksi Salora-levykeasemaa
- Muutaman tyhjän 5,25" levykkeen

MITEN SUORITAT LIITTÄMISEN?

- 1) Katkaise virta kaikista laitteista: TV:stä, tietokoneesta ja kirjoittimesta.
- 2) Työnnä levykeaseman ohjainmoduuli "DISK DRIVE CONTROLLER" tietokoneen takana olevaan liitännäisensä "SYSTEM BUS". Et voi liittää sitä väärin. Ohjainmoduuli sopii vain yhteen liittimeen ja sitä ei voi työntää paikalleen väärinpäin.
- 3) Kytke levykeaseman liitännäiskaapeli ohjainmoduulin liittimeen "DRIVE 1". Tätäkään liitintä ei saa sopiaan väärinpäin, joten työnnä se huolelta paikalleen. Tarkista kuitenkin, että kyseessä on DRIVE 1-liitin.

- 4) Aseta levykeasemaan laitteiston mukana tullut levyke "DOS DISK" ja käännä levyaseman suljinvipua, kunnes se osoittaa alaspäin. "DOS DISK" on 5,25" levyke ja se löytyy samasta paketista ohjainmoduulin kanssa.
- 5) Kytke laitteisiin jälleen virta. Levykeaseman etuosassa oleva punainen merkkivalo syttyy ja asemasta alkaa kuulua heikkoa ääntä. Älä huolestu, se on normaalia. Ääni syntyy kun levykeaseman luku-/kirjoituspää lukee levykkeellä olevia tietoja.
- 6) Voit nyt onnitella itseäsi. Olet tehnyt sen!

MITÄ DOS-LAITTEET OIKEIN OVAT?

DOS tulee englanninkielisistä sanoista Disk Operating System (levyn käyttöjärjestelmä tai oikeammin levykkeillä toimiva käyttöjärjestelmä). Se käsittää myös joukon uusia komentoja ja lausekkeita, jotka sinun tulee opetella kyetäksesi käsittelemään tehokkaasti tiedostoja. Levykeaseman ohjainmoduulin mukana seuraa DOS-käsikirja, jossa esitetään seikkaperäisesti miten saat laitteet toimimaan.

HARJOITTELE LEVYASEMAN KANSSA

- 1) Kytke levykeasema tietokonejärjestelmääsi kuten edellä esiteltiin.
- 2) Lataa tietokoneelle ohjelma kasettinauhurilta.
- 3) Poista levykeasemasta "DOS DISK".
- 4) Pane levykeasemaan tyhjä levyke.
- 5) Kirjoita tietokoneen näppäimistöllä FORMAT.
- 6) Kun tämä on tehty, kirjoita SAVE TIEDOSTON NIMI. Sinun tulee siis kirjoittaa SAVE-komento ja sen jälkeen tiedoston nimi, esimerkiksi OHJELMA 1. Huom. Älä käytä lainausmerkkejä (") tai sulkeita, vaan kirjoita vain tiedostosi tai ohjelman nimi.
- 7) Voit jälleen onnitella itseäsi. Olet juuri tallettanut tiedoston levykkeelle!

MITEN LIITÄT TOISEN LEVYKEASEMAN TIETOKONEJÄRJESTELMÄÄSI?

Jos haluat liittää tietokonejärjestelmääsi kaksi levykeasemaa, kytke toisen aseman liitäntäkaapeli ohjainmoduulin liittimeen DRIVE 2.

Useimmiten yksi levykeasema on täysin riittävä tarpeisiisi. Mutta jos asemia on kaksi, levykkeistä on helppo tehdä kopioita. Se on usein ainoa etu, joka saavutetaan kahta levykeasemaa käytettäessä.

LUKU7

KIRJOITTIMEN LISÄÄMINEN TIETOKONE- JÄRJESTELMÄÄN

- Millainen kirjoittimen pitäisi olla?
- Miten se liitetään?
- Miten se saadaan toimimaan?

KIRJOITIN

Tarvikkeet

- kirjoittimen liitäntäkaapeli
- Centronics-liitännällä varustettu kirjoitin
- paperia

MILLAINEN KIRJOITTIMEN PITÄISI OLLA?

Salora Manageriin voidaan liittää kaikentyyppiset Centronics-liitännällä varustetut kirjoittimet. Centronics-väylä edellyttää kirjoittimessa olevan samanlaisen liitännän.

Voit käyttää periaatteeltaan kolmea erilaista kirjoitinta:

1) Laatukirjoitin, jossa on kirjasinkehä.

Tämäntyyppiset kirjoittimet ovat kalliita. Laatukirjoittimissa on kirjasinkehä (Daisywheel, kutsutaan myös "Päivänkakkara"-kehäksi) ja niiden kirjoitusjälki on korkeatasoista, mutta ne kirjoittavat vain tekstiä. Et voi tulostaa lainkaan grafiikkaa.

2) Pistematriisikirjoitin.

Näiden kirjoittimien hinta vaihtelee erittäin kalliista melko halpoihin. Ne tulostavat sekä tekstiä että grafiikkaa. Niiden kirjoitusjälki muodostuu pienistä pisteistä, joten teksti ei aivan vastaa kirjasinkiekkojen jälkeä. Mitä useammasta pisteestä kirjoittimen pistematriisi muodostuu, sitä korkeatasoisempaa sen kirjoitusjälki on. Ja sitä enemmän myös kirjoitin maksaa.

3) Monivärikirjoitin/piirturit.

Myös kirjoitin/piirturien hinta vaihtelee erittäin kalliista hyvin halpoihin. Ne tulostavat sekä tekstiä että grafiikkaa ja käyttävät neljää tai joskus jopa kuutta eri väriä. Kirjoitin/piirturit pystyvät tähän, koska niissä on joko 4 tai 6 eriväristä pallokynää. Kirjoitin/piirturien paremmuutta voidaan verrata suorittamalla testejä, jossa pyritään täyttämään tietty alue kokonaan värillä. Mitä tarkemmin piirturit alueen täyttävät, sitä parempia ja kalliimpia ne yleensä ovat.

SUOSITUS

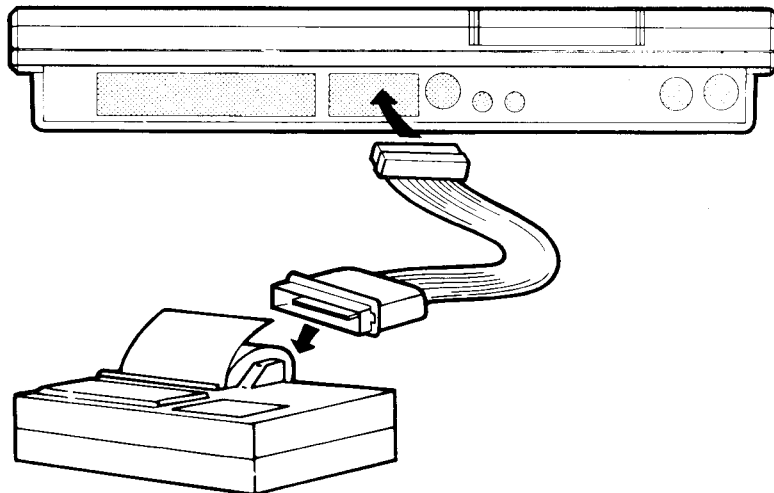
Todennäköisesti monipuolisin ja käyttökelpoisin kirjoitin tarpeisiisi on Saloran 4-värikirjoitin/piirturi. Se tulostaa sekä tekstiä että värigrafiikkaa ja vaatii erittäin vähän huoltoa ja on myös helppokäyttöinen.

MITEN SE LIITETÄÄN?

- 1) Irrota kaikki laitteet sähköverkosta: tietokone, kirjoitin ja TV.
- 2) Kytke kirjoittimen liitântäkaapeli Managerin takapaneelissa olevaan liittimeen "PRINTER".
- 3) Kytke liitântäkaapelin toinen pää kirjoittimeen. Älä suotta huolehdi kumpi pää tulee kumpaan liittimeen. Voit kytkeä liitântäkaapelin miten päin tahansa. Ja tietokoneessakin on vain yksi liitin johon kaapeli sopii.
- 4) Liitä laitteet takaisin sähköverkkoon.
- 5) Kytke laitteisiin virta.

Siinä kaikki. Laitteet ovat nyt toimintavalmiit.

Tietokoneen ja kirjoittimen välinen liitântä

Jos haluat suorittaa joitakin tulostuksia nyt heti, seuraa näitä ohjeita:

- 1) Ota esiin jokin ohjelmakaseteistasi ja lataa se koneeseen.
- 2) Kun lataus on suoritettu, kirjoita LIST ja paina RETURN.
- 3) Seuraa TV:n kuvaruutua, niin näet, että se täyttyy ohjelmariveistä.
- 4) Odota, kunnes tulostus kuvaruudulle on päättynyt. Kirjoita nyt LLIST.
- 5) Tarkista, että kirjoittimeen on kytketty virta ja että siinä on paperia riittävästi.
- 6) Paina Managerin RETURN-näppäintä.

Kirjoitin tulostaa kopion tietokoneelle ladatusta ohjelmasta.

Jos TV:n kuvaruudulle ei ilmesty kohdan 3) ohjelmarivejä, kokeile toista kasettia. Varmistu, että kasetilla oleva ohjelma on kirjoitettu BASICillä.

Kun kirjoitat omia ohjelmiasi ja haluat tulostaa paperille grafiikkaa tai tekstiä, kirjoita ohjelmaan LPRINT-komento PRINT-komennon sijaan. Katso tarvittaessa yksityiskohdat BASIC-käsikirjasta.

LUKU 8

LAAJENNA TIETOKONEESI MUISTIA 16 kB

- Milloin tarvitset lisämuistia?
- Mitä etuja lisämuistin käytöstä saa?
- Lisämuistin liittäminen

MUISTIN LAAJENNUS

Kun puhutaan tietokoneen muistista, tarkoitetaan yleensä RAM-muistia (Random Access Memory). Tämä on se tietokoneen muistin osa, jossa ohjelmat ja tiedot ovat ennenkuin ne talletetaan kasettinauhalle tai levykkeille. Muistikoko määrää sen, paljonko tietoa kone voi tallentaa ja käsitellä. Tallennus- ja käsittelykyky puolestaan määrittelee tietokoneen käyttökelpoisuuden. Muistin suuruus ilmoitetaan yleensä kilotavuissa (kB).

Salora Managerissa on vakiovarusteena 32 kilotavun RAM-muisti, joka normaalisti on enemmän kuin tarpeeksi käsiteltäessä ohjelmia tai dataa, jotka syötetään näppäimistöltä tai kasettinauhalta.

MILLOIN TARVITSET LISÄMUISTIA?

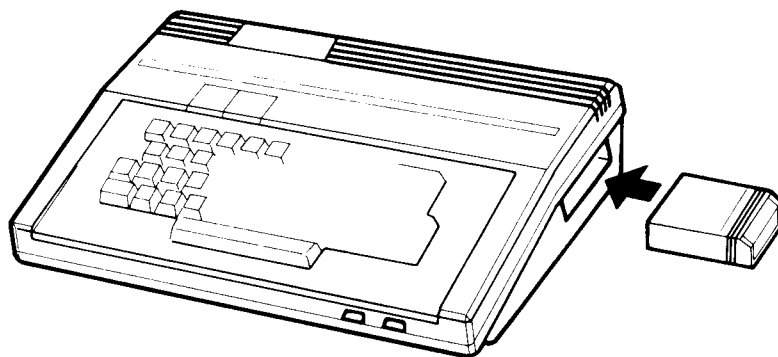
Jos aiot liittää tietokonejärjestelmääsi myös levykeaseman, erittäin suurten tietomäärien nopea lukeminen ja siirtäminen tietokoneelle tulee mahdolliseksi. Tällöin kannattaa harkita myös RAM-muistin laajentamista.

MITÄ ETUJA LISÄMUISTIN KÄYTÖSTÄ SAA?

16 kB lisämuisti laajentaa Managerin RAM-muistin 48 kilotavuun. Tämä mahdollistaa erittäin laajojen ohjelmien tallentamisen RAM-muistiin ja muistia on kuitenkin vielä tämän jälkeenkin riittävästi jäljellä ohjelman ajoon tai ohjelmaan liittyvien datavuorten käsittelyyn.

LISÄMUISTIN LIITTÄMINEN

- 1) Katkaise virta kaikista laitteista.
- 2) Työnnä 16 kB muistinlaajennusmoduuli tietokoneen päädyssä olevaan moduuliliittimeen.
- 3) Kytke laitteisiin virta.

Siinä se. Lisämuisti on käytössäsi.

Seikkaperäiset toimenpiteet on esitetty 16 kB muistinlaajennusmoduulin mukana seuraavassa käyttöohjeessa.

LUKU 9

TV-PELIT JA PELAAMISEEN TARVITTAVAT LAITTEET

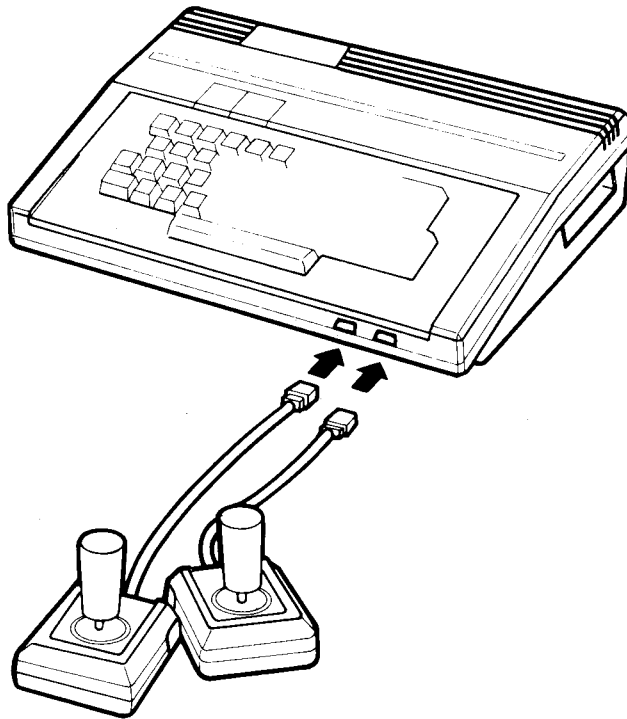
- Peliohjainten liittäminen
- Salora Manager -pelimoduulit
- Coleco Vision TM -TV pelit

PELIOHJAINTEN LIITTÄMINEN

Nopeilla peliohjaimilla voit ohjata kohteita kahdeksaan eri suuntaan ja niissä on lisäksi laukaisu- ja pelinvalintapainikkeet. Peliohjaimet voidaan liittää ilman erillisiä lisälaitteita tietokoneeseen.

Salora Manageriin voit hankkia myös kaksi peliohjainta. Liitä ne tietokoneeseen seuraavien ohjeiden mukaisesti:

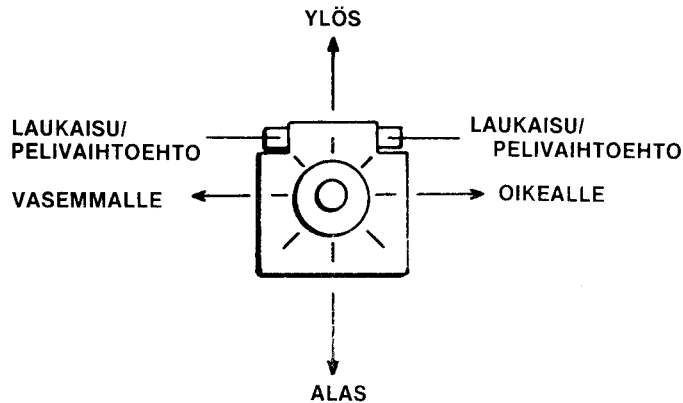
- 1) Katkaise virta kaikista laitteista.
- 2) Työnnä peliohjaimet Managerin etuosassa oleviin liittämiin.

- 3) Kytke laitteisiin virta.

PELIOHJAINTEEN KÄYTTÖ

Peliohjaimissa on kohteita kahdeksaan eri suuntaan ohjaava sauva sekä laukaisupainikkeet.

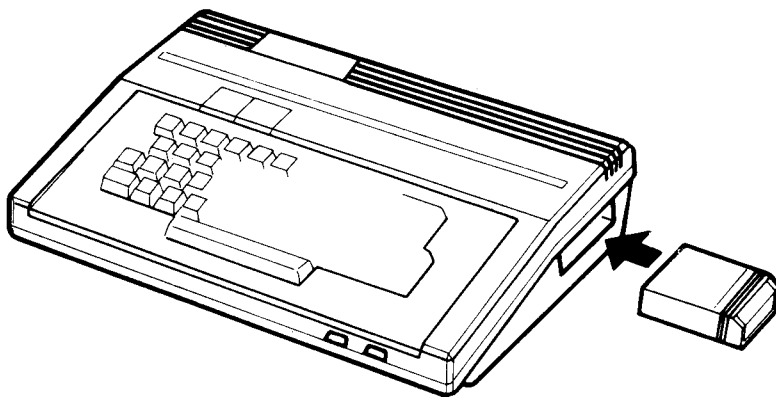
SALORA MANAGER -PELIMODUULIT

Pelimoduulien ohjelmat ovat hauskoja. Moduuleilla olevat ohjelmat voivat sisältää erittäin monipuolista grafiikkaa ja jännitystä, koska ohjelmat ovat sähköisessä muodossa. Ne ovat eksperttien tekemiä peliohjelmia, mutta ne on talletettu tätä tarkoitusta varten suunnitelluille mikropiireille, joten oikeastaan moduulit eivät ole ohjelmia vaan sähköisiä piirejä.

PELAAMINEN

Kun olet hankkinut jonkin Salora Manager -pelimoduulin markkinoilla olevasta laajasta ohjelmavalikoimasta, voit ryhtyä pelaamaan moduulilla olevia pelejä seuraavasti:

- 1) Katkaise laitteista virta.
- 2) Työnnä pelimoduuli paikalleen tietokoneen oikeassa päädyssä olevaan moduuliliittimeen.

3) Kytke laitteisiin jälleen virta.

Kuvaruutuun ilmestyy moduulilla oleva peli ja tietokone aloittaa esittely-pelin pelaamisen. Ennenkuin ryhdyt itse pelaamaan joko tietokonetta vastaan tai vastapelaajasi kanssa, lue kunkin ohjelma- tai pelimoduulin mukana seuraava käyttöohje huolella.

Ratkiriemukkaita hetkiä pelien parissa!

COLECOVISION™ TV-PELIT

Ennenkuin voit ryhtyä pelaamaan Coleco Vision™-pelejä, tarvitset seuraavat kaksi lisälaitetta:

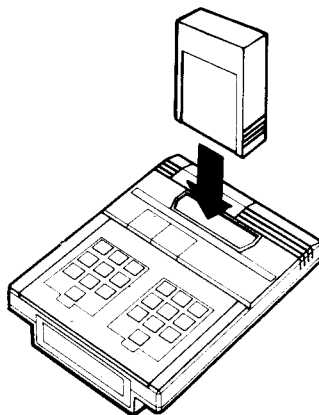
- Salora Manager -laajennusmoduulin Coleco Vision™-pelejä varten.
- Vähintään yhden Coleco Vision™-TV-pelimoduulin.

PELAAMINEN

Kun olet hankkinut yllämainitut lisälaitteet, toimi seuraavasti:

- 1) Katkaise laitteista virta.
- 2) Työnnä Managerin laajennusmoduuli tietokoneen takana olevaan liitäntäväylään. Tämä on sama liitin, jota voit käyttää esim. levykeaseman yhteydessä!

- 3) Aseta Coleco Vision™ -pelimoduuli Managerin laajennusmoduulin yläosassa olevaan liittimeen kuten seuraavassa kuvassa esitetään.

- 4) Kytke laitteisiin taas virta.

MICROSOFT on Microsoft Inc:n rekisteröity tavaramerkki
COLECO ja COLECOVISION ovat Coleco Industries, Inc:n rekisteröityjä tavaramerkkejä
ATARI ja VCS ovat Atari, Inc:n rekisteröityjä tavaramerkkejä.

SALORA

Salorankatu 5—7 24100 SALO 10
Myynti: Informaatiojärjestelmät, puh. 924-6151

SALORA

Salorankatu 5-7 24100 SALO 10
Myynti: Informaatiojärjestelmät, puh.924-6151

ZB9471